

DELAVEC

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Gradišče št. 2.

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.
Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.— Za članne izvode po 1.— Din.
Oglaš po ceniku.
Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.
Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštne proste.

Skupščina Delavske zbornice v Mariboru.

Mariborsko delavstvo na javnem shodu odobrava delo našega kluba v DZ. — Protj socialni reakciji! — Za delavske pravice!

V nedeljo 20. tm. se je vršila glavna skupščina Delavske zbornice v Mariboru. Delavstvo je na predvečer na velikem shodu v Götzovi dvorani dalo duška svojemu pojmovanju, da smatrajo Delavsko zbornico za institucijo, ki ima poipirati delavski razredni boj. Istočasno je pa odobrilo delo našega kluba, ki je očeval Delavsko zbornico kot orodje delavskega razrednega boja.

Skupščina sama je potekla v soglasju. Delavci, ki so poslušali na galeriji, so čuli na lastna ušesa, da zbornica pod našo večino dela in sicer pravilno dela.

Najpreje je podal tajnik s. Uratnik poročilo o poslovanju Delavske zbornice tekom pol leta od zadnje skupščine.

Zgradba palače Delavske zbornice.

Z rešenjem gospoda ministra za socialno politiko z dne 17. februarja 1927 je dobila Delavska zbornica dovoljenje, da sme porabiti za zgradbo svoje palače znesek 1.5 milijonov dinarjev iz svojega gradbenega fonda.

Daljni temelj za zgradbo palače Delavske zbornice tvori pogodba med mestno občino ljubljansko in Delavsko zbornico z dne 25. maja 1927. Palačo so pričeli graditi koncem julija tl. Koncem novembra tl. je bila v surovem stanju pod streho.

V palači Delavske zbornice bodo poleg prostorov za pisarne zbornice še prostori vseh delavskih strokovnih organizacij. Prostori zbornične knjižnice in čitalnice, delavskih kulturnih organizacij, zborovalna dvorana, brezalkoholna gostilna ter 33 stanovanj.

V novi palači Delavske zbornice dobijo tako na eni strani delavske organizacije prikladne prostore, vse delavstvo pa reprezentativni dom.

Na drugi strani pa bo storjeno z njo nekaj za odpravo stanovanjske bede.

Ako se upošteva, da znaša ves letni proračun zbornice le 2 milijona dinarjev, medtem, ko bo stala stavba zbornice nad 6 milijonov Din, se more presoditi, da je bilo mogoče zasigurati temelje za zgradbo v tem obsegu le težko.

Delavsko pravo, socialno zavarovanje, zaščita delavcev.

Stanovanjska zaščita.

V pogledu potrebe stanovanjske zaščite je podala Delavska zbornica na poziv ministrstva za socialno politiko v Beogradu, to-le mišljenje:

V Ljubljani bi se moralo graditi po naši cenitvi od leta 1914—1926 1750 stanovanj. Dejansko se jih je zgradilo 550, torej jih manjka 1195.

Glasom »Statistike stanovanjskega urada v Ljubljani« je prosilo, odkar je ta urad obstojal, za stanovanja 1980 oseb. Stanovanja pa so se mogla dodeliti le 687 prosilcem, medtem ko so ostale 1302 prošnje nerešene.

Iz tega se razvidi, da smo cenili pomanjkanje stanovanj v svoji kalkulaciji, z vso previdnostjo, da smo se izogibali vsega pretiravanja in navedli minimalne številke.

Maribor bi moral zgraditi po slični kalkulaciji v letih 1914 do 1926 960 stanovanj. Zgradil jih je 250, torej mu jih primanjkuje 710. Tudi ta številka je potrjena po cenitvah sta-

novanjskega urada. Zaključek: v najvažnejših krajih teritorija podpisane zbornice je doseglo pomanjkanje stanovanj leta 1926—1927 svoj višek.

Popolna svoboda pri razpolaganju s stanovanji in pri določanju najemnin, bo imela te-le posledice:

Ona bo dvignila najemnine do te višine, da jih del najemnikov ne bo več zmogel. Za gospodarsko jačje sloje, ki bodo te najemnine zmogli, bo pomanjkanje stanovanj prnehalo. Oni bodo lahko dobili v starih hišah dovolj stanovanj. Gospodarsko šibkejši sloji bodo stisnjeni deloma v slaba stanovanja, deloma pa izrinjeni iz njih.

Stanovanjski zakon se iz zgoraj navedenih razlogov ne sme likvidirati, ker bi bile prenešene s tem vse posledice pomanjkanja stanovanj na rame socialno šibkejših slojev in ker bi to povpraševanje po stanovanjih v novih hišah še zmanjšalo.

Rudarsko zavarovanje.

Naša zbornica vodi že od l. 1925 borbo za zboljšanje ali bolje, za ohranitev rudarskega starostnega zavarovanja.

Denarno gospodarstvo naše glavne bratovske skladnice kaže danes tudi slepcu, kam jadrano. Glavna bratovska skladnica za Slovenijo ne zbira za rudarski pokojninski sklad nikakih kapitalnih rezerv. Nasprotno! Njeni tekoči izdatki so mesečno za 175.000 Din večji, nego njeni dohodki.

Ona krije deficit tekočega prometa iz rezerv, ki znašajo le par milijonov dinarjev. Ker bi morale znášati te rezerve po principu kapitalnega kritja nad sto milijonov dinarjev, bi se morale te rezerve naglo večjati, v resnici pa se bodo v najkrajšem času docela izčrpale.

Generalna direkcija šum ministrstva šum in rud je izdelala osnutek za nov pravilnik rudarskega zavarovanja.

Ta pravilnik je sedaj pred finančnim odborom Narodne skupščine, da opozori poslanske klube Narodne skupščine na to vprašanje in skuša ob 12. uri za zavarovance bratovskih skladnic vsaj nekaj rešiti, se je obrnila Delavska zbornica z dvema dopisoma na vse poslanske klube, v katerih so poslanci iz njenega teritorija.

V dopisu z dne 29. decembra zavzema zbornica do uredbe, ki čaka pred finančnim odborom odobritve načelno stališče, ki smo ga v »Delavcu« že objavili.

Reorganizacija bolniškega zavarovanja.

Minister za socialno politiko je bil na podlagi finančnega zakona iz leta 1927-28 čl. 283 pooblaščen, da izvede reorganizacijo bolniškega zavarovanja.

Odbor centralnega tajništva delavskih zbornic je zavzel z ozirom na to napram temu problemu na svoji seji dne 12. in 13. aprila 1927 v Novem Sadu stališče, ki smo ga že razložili v »Delavcu«.

Vprašanje odpiranja in zapiranja trgovin ter obrtnih obratov.

O vprašanju odpiranja in zapiranja trgovin ter obrtnih obratov vlada še precejšnja disorientacija tako pri članstvu, kakor v javnosti. V sled tega je nadvse važno stališče odbora centralnega tajništva delavskih zbornic, ki ga je zavzelo v tem vprašanju na svoji seji dne 12. in 13. aprila v No-

vem Sadu. Odbor je podprl s točnimi argumenti zahteve trgovskih nameščencev.

Za ohranitev Borz dela.

Tudi v preteklem letu smo svoje delo za ohranitev Borz dela nadaljevali. Borzi dela v Mariboru in Celju smo vzdrževali skupno z ondotnimi občinami od aprila 1926. Meseca aprila 1927 pa je bila ukinjena kot državna ustanova tudi Borza dela v Ljubljani.

Delavska zbornica je prevzela začasno skrb tudi za to ustanovo, pri čemur jo je podprla tudi mestna občina ljubljanska. Pri teh naporih smo računali predvsem s tem, da se bodo morala predati sredstva, ki se zbirajo v smislu člena 110 finančnega zakona iz leta 1922-23 za podpiranje brezposelnih in za vzdrževanje Borz dela, prej ali slej vendar svojemu namenu. Zato se nam je zdelo važno za vsako ceno vzdržati kontinuiteto.

V finančnem zakonu za 1927-28 leto je sicer določeno da se ima rešiti to vprašanje s posebnim pravilnikom, ki bi vpustil Borze dela kot avtonomne ustanove, ki bi stopila ob stran zavodu za zavarovanje delavcev.

Ker pa je bila medtem Narodna skupščina razpuščena, je bilo treba skrbeti začasne ukrepe.

Na ponovne intervencije zbornice je Ministrstvo za socialno politiko meseca maja 1927 odredilo, da se ima razdeliti med nezaposlene preko Borz dela v Ljubljani, Celju in Mariboru znesek 100.000 Din. Z odlokom z dne 25. julija 1927 je odrejeno, da se ima izplačevati počeni od meseca oktobra 1927, do nadaljneg Borzama dela v Sloveniji:

- a) Za vzdrževanje posredovalnic za delo po 15.000 Din mesečno.
- b) Za podpiranje nezaposlenih po 30.000 Din mesečno.

S tem je obstoj Borz dela za enkrat osiguran.

Novi pravilnik za Borze dela pa bo delovanje Borz dela olajšal in razširil.

Kako nujno potrebne so Borze dela in zboljšanje njihovega delovanja, dokazujejo nazorno naslednje številke:

V soboto, dne 4. decembra

plačaj 49. teden

Proti klerikalni reakciji!

Železniška direkcija v Ljubljani je po nalogu velikega župana odpustila iz službe sodruga Stanka, tajnika Saveza železničarjev Jugoslavije. To je napad na strokovne organizacije, ki branijo gnotne interese delavstva. Klerikalni režim hoče uplašiti delavce, da se ne bi organizirali, da si ne bi upali za svoje delo zahtevati primerne plačilo. Ako bo delavstvo molčalo na to nasilje, bo klerikalni režim skušal zatreti z nasiljem vsako delavsko organizacijo. Da ima vlada tak namen, se vidi tudi iz tega, da je v Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev postavila svoj klero-radikalni komisariat!

Gospodje hočejo torej zatreti delavske strokovne organizacije in socialne institucije delavstva. Strokovna komisija je takoj pozvala delavstvo na protest s sledečim oklicem:

»Sodrug! Ne gre samo za s. Stanka, gre za vse. Če se ne boste uprli prvemu nasilju vlade, bo ta dobila korajžo za še hujša nasilja, za odpuščanje delavcev in uradnikov v množicah, za reduciranje plač, za

Slika prometa pri posameznih Borzah dela v času od 1. januarja 1927 do 30. septembra 1927.

Borza dela v Ljubljani:

	moških	ženskih	skupaj
Iskalo dela	6694	2024	8718
Ponud. dela	4018	1280	5298
Posredov.	2453	1157	3610
Odpadlo	3779	653	4432
Odpotovalo	4016	82	4098

Borza dela v Mariboru:

	moških	ženskih	skupaj
Iskalo dela	4403	2374	6767
Ponud. dela	2191	1696	3887
Posredov.	1410	1126	2536
Odpadlo	1506	1040	2546
Odpotovalo	937	225	1162

Borza dela v Celju:

	moških	ženskih	skupaj
Iskalo dela	2191	650	2841
Ponud. dela	1497	457	1954
Posredov.	644	207	851
Odpadlo	1287	359	1646
Odpotovalo	832	177	1009

O lepem napredovanju prosvetnega odseka Delavske zbornice in pododsekov v industrijskih krajih itak redno poročamo v »Delavcu«, tako da nam ni treba tu posebej navajati tozadavnega tajniškega poročila.

Po daljši debati je bila soglasno izrečena zaupnica upravnemu odboru Delavske zbornice. S tem je skupščina konstatirala, da je bilo vse pisanje »Enotnosti« o delovanju zbornice lažljivo. Delavstvo bo seveda znalo obračunati z lažnjivci.

Nov volilni red.

Naš klub je pri zadnjih volitvah v zbornico obljubil, da bo napravil demokratičnejši red za volitve v Delavsko zbornico. Med tem se je nov volilni red v resnici izdeloval in predebatiral med vsemi klubi, tako da je bil skupščini predložen že popolnoma novo izgotovljeni volilni red. Kot v vseh ozirih, je torej naš klub tudi v tem vprašanju izpolnil obljubo. To je priznal tudi s. Leskošek od kmečko-delavske zveze. Po daljši debati je skupščina nov volilni red sprejela.

Skupščina je sprejela soglasno tudi protest proti odpustu s. Stanka iz službe.

Delavska zbornica brani delavce. Živela Delavska zbornica!

razpuščanje organizacij in socialnih zavodov delavstva.

Strokovna komisija kot Zveza vseh delavskih strokovnih zvez in posebej prizadeti Savez železničarjev pozivata s tem vse, da pridejo v masah na spodaj navedene protestne shode, na katerih bomo složno manifestirali in demonstrirali:

Za takojšen sprejem s. Stanka v službo!

Za svobodo delavskih organizacij!
Za priznanje delavskih zaupnikov!

Za avtonomijo delavskih socialnih institucij!

Za demokracijo, enakopravnost in svobodo v državi!

Za složnost vsega delovnega ljudstva!

Protestni shodi so se vršili v sledečih krajih:

V Ljubljani v petek, dne 18. t. m. ob 7. uri v Mestnem domu. Govorili so s. Ošlak iz Maribora, s. Stanko in s. Makuc.

V soboto, dne 11. decembra

plačaj 50. teden

V soboto, dne 27. novembra

plačaj 48. teden

Prava naša domača
Kolinska cikorija
Vanjamči
pristnost in jakost!

V Mariboru v soboto, dne 19. t. m. ob 7. uri zvečer v Götzovi dvorani Govorili so ss. Bahun, Magdič in Makuc.

V Celju v petek, dne 18. t. m. ob pol 7. uri zvečer pri »Zelenem travniku«. Govoril je s. Svetek iz Ljubljane.

V Trbovljah v petek, dne 18. t. m. ob 4. uri popoldne v Delavskem domu. Govoril je s. Makuc iz Ljubljane.

Na Jesenicah v nedeljo, dne 20. t. m. ob 9. uri dopoldne v Delavskem domu na Savi. Govorila sta ss. Likar in Jernejčič iz Ljubljane.

V Ptuj v nedeljo, dne 20. t. m. ob pol 8. uri zjutraj v gostilni »Pri belem križu«. Govoril je s. Čanžek iz Maribora.

V Ormožu v nedeljo, dne 20. t. m. v gostilni Gaberc ob 11. uri dopoldne. Govoril je s. Čanžak iz Maribora.

V Hrastniku v nedeljo, dne 20. t. m. ob 2. uri popoldne v Delavskem domu. Govorila sta ss. Mihevc in Trškan iz Ljubljane.

V Trzinu v nedeljo, dne 20. t. m. ob 9. uri v Zadržnem domu.

V Logatcu v nedeljo, dne 20. t. m. ob 10. dopoldne v gostilni Kunc. Govoril je s. Korošec iz Ljubljane.

V Borovnici v soboto, dne 19. t. m. ob 7. zvečer v gostilni Petrovič pri Cerku. Govoril je s. Mikec iz Ljubljane.

V Rakeku v nedeljo, dne 20. t. m. ob 4. uri popoldne v gostilni Steržaj. Govoril je s. Korošec iz Ljubljane.

V Kamniku v nedeljo, dne 20. t. m. ob 9. uri dopoldne v gostilni Rode. Govorila sta ss. Jeram iz Jesenic in Koren iz Ljubljane.

V Zidanem mostu v nedeljo, dne 20. t. m. ob 8. uri zjutraj v gostilni Drobnič. Govorila sta ss. Mihevc in Terškan iz Ljubljane.

V Krškem v nedeljo, dne 20. t. m. ob 3. popoldne v gostilni Radej v Stari vasi. Govoril je s. Mikec iz Ljubljane.

V Brežicah v nedeljo, dne 20. t. m. ob 11. uri dopoldne v gostilni Grabner. Govoril je sodr. Makuc in Mikec iz Ljubljane.

V Grobelnem v nedeljo, dne 20. t. m. ob 11. uri dopoldne v gostilni Vrabič. Govorila sta ss. Magdič in Čeh iz Maribora.

V Pragerskem v nedeljo, dne 20. t. m. ob 8. uri zjutraj v gostilni Leskovar. Govorila sta ss. Magdič in Čeh iz Maribora.

V Dravogradu v nedeljo, dne 20. t. m. ob 9. uri dopoldne v gostilni Milovnik. Govoril je s. Bahun iz Maribora.

V Guštanju v nedeljo 20. t. m. ob 9. dop. v gost. Milovnik. Govori s. Bahun iz Maribora.

Vsi shodi so bili izraz ogorčenega, složnega protesta proti reakciji.

Dekalistični delavci!

»Enotnost« napada strokovne organizacije.

»Enotnost« agitira proti obstoječi rudarski organizaciji — za razkol.

»Enotnost« napada s. Stanka, tajnika železničarske organizacije v času, ko ga je železniška direkcija odpustila iz službe.

»Enotnost« blati vse, kar služi razrednemu boju.

Dekalistični delavci — člani strokovnih organizacij — storite temu konec, če je v vas le količjak ljubezni do organizacij, katere sami vzdržujete.

Mi ne napadamo, niti na napade ne odgovarjamo. Eno pa zahtevamo:

Spoštovanje do delavskih organizacij in zaupnikov.

Konjunktura in mezde.

V Jugoslaviji se stabilizirajo gospodarske razmere. Kriza zadnjih let polagoma popušča, vendar se pa na delovnem trgu še jako malo pozna vpliv utrjujočega se kapitalizma. O izboljšanju delavskih socialnih razmer pa pri nas dejansko ne more biti niti govora. In lahko rečemo, da je v Jugoslaviji bilo poleg rudarjev po krizi in po pomanjkanju delovnega trga najbolj prizadeto kovinsko delavstvo. V Nemčiji, kjer kriza tudi ponehava, so kovinarji izboljšali svoje mezde v dveh in pol letih za 28 odstotkov, na Čehoslovaškem je večina kovinskega delavstva že dosegla pariteto predvojnih plač in jo deloma celo prekoračila po zlati pariteti, toda socialni položaj kovinskih delavcev se s tem še nikakor ni dovolj izboljšal, ker je blago za 40 odstotkov dražje nego je bilo pred vojno. V Avstriji smatrajo kovinarji, da bi bilo treba zvišati kovinskemu delavstvu mezde še za 30 odstotkov, da bi dosegli predvojno kupno zmoglost in se zato pripravljajo na nove mezdne boje, zlasti ker se konjunktura tam naglo boljša.

Razmere v naši državi v tem pogledu niso boljše. Statističnega materiala sicer nimamo na razpolago, vendar se pa lahko sami prepričamo o vrednosti naših plač, če primerjamo predvojne in današnje plače ter kaj in koliko smo kupili zanje pred vojno in koliko kupimo danes. Tak pregled si mora napraviti vsak delavec, ker si ga lahko napravi, da bo lahko sam presojal, koliko je še na slabšem sedaj.

Ne varamo se, če trdimo, da je pri nas med predvojnimi in današnjimi delavskimi plačami razlika še vedno velika, večja nego po drugih državah. Ta razlika znaša pri nas nedvomno od 30 do 60 odstotkov, večinoma ker se plače niso dosegle valutarne vrednosti, deloma pa, ker je blago z ozirom na valuto predrago zaradi visokih uvoznih carin na tuje izdelke, pri domačem blagu pa zaradi nekontroliranega oduševanja in nemoderno urejene industrije, ki kljub visoki uvozni carini ne more konkurirati ob današnjem načinu proizvodnje s tujim blagom.

Socialne razmere delavstva so torej odvisne od dobre in slabe konjunktura v industriji, a tudi slaba konjunktura ima svoje vzroke v nemoderni tehnični opremljenosti in še hujše pa v slabi državni gospodarski oziroma državni carinski politiki.

Doslej so imele države skoro popolno svobodo glede carinske politike. Na zadnjem zasedanju Društva narodov se je pa sklepalo o odpravi ovir za promet z blagom med posameznimi državami, oziroma da se stavi carinska politika držav pod kontrolo Društva narodov. S tem sklepom v Društvo narodov se je kapitalizem odrekel zopet nacionalizmu in nastopil naravno pot svojega razvoja, to je internacionalizacije kapitala. Internacionalizacija kapitala pa pomeni, da bo internacionalni kapital, brez katerega ni mogoč razvoj industrije, zasnoval industrijo povsod tam, kjer bodo čim manjši riziki.

Tesno v zvezi z gospodarskim razvojem v naši državi so tudi nestalne politične razmere. Zaradi teh se tuji kapital boji investirati denar v industrijo pri nas, dasi so dani predpogoji za nje razvoj. Mednarodni dogovori, ki se sklepajo, utegnejo tujemu kapitalu odpreti vrata v državo, če bodo sloneli na trdni podlagi.

Kovinska industrija ima tudi pri nas bodočnost, ali za njo je treba tujega kapitala, ker je doma premalo kapitala in premalo razumevanja za industrijo. Vsekakor se pa morajo kovinarji pripraviti na to, da bodo ob nastopu boljše konjunktura tudi organizatorično pripravljani, da si izboljšajo svoj položaj. V Nemčiji, Avstriji in v Čehoslovaški se kovinarji pripravljajo, so dobro organizirani in položaj svoj in kovinske industrije študirajo, da bodo vedeli, kako jim je izboljšati boljše socialne razmere.

Strokovno organizirani delavec mora poznati trg, konjunkturo in svojo moč, ko stopi v boj. Vsak boj, ki ga začnemo, mora imeti take predpogoje, da smo gotovi zmage. Poznati moramo sebe in industrijo!

Kovinarji o stavki pekovskih pomočnikov.

Zaupniški zbor SMRJ, podružnica Ljubljana, je na sklicani anketi dne 16. novembra t. l. ugotovil krivice propada stavke pekovskih pomočnikov v Ljubljani in obsoja list »Enotnost«, ki je s svojo pisavo na propasti štrajka pomagal.

Zaupniški zbor SMRJ, podružnica Ljubljana,

Konjunktura.

Strojna industrija je napredovala v sledečih panogah: Stroj za obdelavo orodja; tekstilni stroji; dvigalne naprave; stroji za izdelavo papirja in grafični stroji.

Kakor poroča društvo nemških tovarnarjev za izdelavo strojev, je za te vrste strojev že veliko naročil.

Produkcija vijakov, orodja, železnih in jeklenih predmetov se je proti lanskemu letu zvišala za 10 odstotkov; bi se bila še bolj, če ne bi se bili krediti za obratovanje težko dobili, oziroma so bili dragi.

Produkcija bele in črne pločevine se ne mora dvigniti zaradi carinskih zidov, ki obstojajo po vojni med vsemi evropskimi državami. Produkcija bele in črne pločevine dela danes komaj s 60 odstotkih svoje kapacitete.

Domača konjunktura.

Naša domača konjunktura bolega na isti bolezni, kakor je bolela kovinska industrija v Nemčiji in Avstriji. Vendar pa so v Nemčiji in Avstriji našli zdravnike, ki so to bolezen deloma že ozdravili.

Na pomanjkanju cenega kredita je hirala kovinska industrija že v Nemčiji in Avstriji, pri nas pa še posebej.

Nemška vlada daje sedaj sama kredite industriji, tako, da industrija ni izpostavljena oduševstvu raznih bank, kakor pri nas v Jugoslaviji.

Avstrijska krščansko-nemško-nacionalna vlada sicer tega ni storila, pač pa je dunajska občina, ki jo imajo socialisti v rokah, votirala 600 milijonov za kredite industriji.

Industrija je primorana za svoje izdelke, ki jih odpošilja, čakati dostikrat po šest mesecev na plačilo. Tri mesece je pa splošni običaj in če nima cenih kreditov, tedaj mora propasti.

Naši denarni zavodi imajo razen izposojenih 870 milijonov od Narodne banke hranilnih vlog 4.263.351.000 Din kontokorentnih vlog 1.669.150.000 Din. Te številke so iz leta 1925; vsekakor pa so glavnice denarnih zavodov do letos znatno narasle.

Radi prekoračenja obresti je Narodna banka v par mesecih t. l. zaprla 18 denarnih zavodov.

Obrestna mera v Sloveniji je 12 do 16 odstotkov, v Srbiji pa 25 do 30 odstotkov.

Tudi v kovinski industriji se je moralo mnogo naročil stornirati zaradi previsokih bančnih obresti. Narodna banka bi morala proti bankam še strožje postopati, jih še več zapreti ter kapital nuditi iz prve roke naši industriji.

Ko bi imele ljubljanske »Strojne tovarne in livarne« cenejši kredit od Narodne banke, to je, da ne bi bile odvisne od privatnih bank, ki danes izjemajo to podjetje, kakor kuharica citrono, tedaj bi se lahko modernizirale, da bi imele večjo kapaciteto in kvalitativno boljšo produkcijo in bi se tudi za delavstvo lažje zboljšale razmere. Tako pa prihaja podjetje iz rok v roke, ne da bi se razvilo. Seveda sposobnost vodstva je postranska stvar. Ravnatelj je vedno zaupnik onega denarnega podjetja, ki ga je postavilo, da čuva denar; če ima sposobnost voditi strojno podjetje ali ne, na to se vse premalo gleda.

Evropski kartel za izdelavo cevi. Dne 13. oktobra so se sešli v Parizu tovarnarji, oziroma direktorji vseh evropskih tovarn, ki izdelujejo cevi za plinovode, vodovode in parne kotle. Združili so se v tem, da kvotirajo produkcijo za posamezne države in določijo enotne cene za cevi. Dan za dnem nove kapitalistične organizacije!

Mezdno gibanje livarjev v Čehoslovaški. V zapadnem delu Čehoslovaške države je bilo minule dni mezdno gibanje livarjev. Zahtevam je bilo, razen nekaterim malenkostim za livarje, ugodeno, le v komotavskem okraju je kovinarjem znano jeklarsko podjetje »Poldihütte« stavko zlomilo. Značilno! Stavkokazi so bili tisti livarji, ki so stavko sami predlagali!

Svetovni trust cina. Britanski, ameriški in nizozemski interesi so zborovali v Londonu in ustanovili trust cina. Ceno cinu so določili za eno leta naprej. Kovinarji, kedaj ustanovite vi trust za regulacijo svojih plač?

Modelni mizarji na Čehoslovaškem in njihove plače. Na Čehoslovaškem so izmed vseh sekcij v kovinarski organizaciji modelni mizarji najboljše organizirani in sicer jih je v organizaciji 98 odstotkov. Imajo svojo posredovalno službo za delo tako izvedeno, da ne more noben tovarnar brez organizacije dobiti niti ene delovne moči. Modelnim mizarjem je prepovedano delo iskati od tovarne do tovarne. Njihove plače so med vsemi kovinarji tudi najvišje. Povprečne plače po okrajih za modelne mizarje na Čehoslovaškem so nastopne: Kraljev dvorec Čk 8.03, Praga Čk 7.86, Šmihov Čk 7.63, Plzen Čk 7.— (1 česka krona je približno 2 Din.) Največje plače za modelne mizarje pa znašajo Čk 9.60.

Povprečne plače kovinarjev raznih strok v Čehoslovaški v velikem obratu, kjer je zaposlenih 11.230 delavcev, so pa naslednje (v čehoslovaških kronah): Strugarji na revolverjih 6.68, brusilci 6.11, snažilci 4.99, elektromehaniki 5.58, fresarji 6.28, obrlarji 6.32, instalaterji 5.81, livarji pri jadrah 5.80, kalejnerji 7.48, kleparji 6.48, kotlarji 6.22, vodilci na žerjav 4.85, kovači 6.69, bakro kotlarji 7.07, mehanikarji 5.02, ključavničarji na orodju 5.64, viklerji 6.02, poniklerji 7.64, pomožni delavci 5.47, livarji 6.55, strugarji 6.27, strojniki 5.47, varilci 5.92, kurjači 5.10, ključavničarji 6.17, ženske 2.96, učenci 0.66.

Ta tvrdka namerava ustanoviti novo kovinsko podjetje, ki naj bi bilo najmodernejše v celi Evropi in namerava investirati 50 milijonov Čk. V elektrotehničnem oddelku se je ugotovilo, da je še leta 1925 na 1 kg zgotovljenega dela bilo plačano Čk 2.28, v letu 1926 pa samo Čk 1.78 na 1 kg. Tu se vidi, kaj podjetje zasluži, ker se v tem času plače niso zvišale. Češka kovinarska zveza je v zadnjem času napravila spomenico in jo poslala vladi. Spomenica vsebuje gibanje draginje in več socialno političnih točk. Ako bi vlada ne mogla ugoditi, tedaj bo kovinarska zveza v Čehoslovaški napravila spomenico na vsa podjetja v državi.

Podjetniki pa so že v naprej izjavili, da odklanjajo vsako pogajanje brez njihove industrijske zveze.

Naše organizacije.

Med lesnimi delavci v Avstriji.

(Nadaljevanje.)

Prispevki

Vpoštevajoč valorizacijo valute je zadnji kongres Zveze pooblastil upravni odbor, da v slučaju potrebe sme prispevke primerno zvišati ne da bi bilo potreba zato sklicevati poseben kongres. Te pravice se je upravni odbor v poročilni dobi moral poslužiti dvakrat. Obkraj se je zvišanje prispevkov izvedlo v sporazumu z zaupniki. Ugotoviti je treba, da vrednost sedanjih prispevkov navzlic zvišanju še vedno ni dosegla vrednosti predvojnih prispevkov.

Mezdni pokreti.

Da je bilo mezdni pokretov v poročilni dobi razmeroma malo je bilo že rečeno.

V prevratni dobi, v dobi inflacije so bili mezdni pokreti na dnevnem redu. Komaj se je v enem podjetju eno mezdno gibanje zaključilo se je v istem pričelo že drugo, ker so se podraževale vse življenske potrebščine takorekoč z vsako uro. Z naraščanjem gospodarske krize je tudi padlo število mezdni pokretov, kar

pa ni nikak dokaz zato, da se delavcem danes boljše godi kakor takrat. Navzlic krizi in brezposelnosti, ki gotovo ni ugodna za mezne pokrete, je število takih pokretov v poročilni dobi ipak znašala 363. Od teh se je zaključilo 234 brez stavke, ostali pokreti so bili zvezani s stavkami. Udeleženih je bilo na vseh pokretnih 109.386 oseb. V teh številkah je skritega precej dela, posebno še ako pomislimo, da se je vodilo pokrete za zvišanje plač v dobi najslabše gospodarske konjunktore.

Posredovanje dela.

Posredovanje dela je urejeno na paritetni vplivi. Kako je slaba konjunktura vplivala na delovni trg, nam najbolj predočujejo številke, ki ob enem tudi dajo slutiti, kaka beda in ž njo zvezano pomanjkanje je vladalo med delavstvom. Na samem Dunaju je v posredovalnici bilo ob koncu leta 1923 prijavljenih 1611 lesnih delavcev, ki so iskali dela. Ob koncu leta 1926 je znašalo to število že 5398. To pa še ni bila najvišja številka, kajti dne 15. junija 1926 na primer je znašalo število za delo prijavljenih lesnih delavcev 5899, dne 15. marca 1927 pa celo 6065. V teh številkah omenjena dežela ni zapopadana.

Podpora brezposelnim.

Da je imela zveza silne izdatke na podporah za brezposelne, je z ozirom na težke gospodarske prilike in brezposelnost pač razumljivo.

Izplačala je Zveza na podporah brezposelnim:

Leta	Šilingov	(Dinarjev)
1923	21.324.96	(170.599.68)
1924	85.150.03	(681.200.24)
1925	163.031.04	(1.304.248.32)
1926	146.983.35	(1.175.866.80)

V letu 1926 je znesek izplačanih podpor brezposelnim napram letu 1925 manjši le radi tega, ker je mnogo članov podporo, do katere so imeli pravico, že izrpolo, vsled česa se jim v letu 1926 ni mogla več izplačevati.

Agitacija.

Agitacija počiva v največji meri v rokah pokrajinskih odborov. Naloga teh odborov je, da vzdržujejo veze z podružnicami svojih pokrajin, odnosno okrožij in da pridobivajo nove člane. Da je kriza otežkočevala tudi agitacijsko delovanje, je jasno. Ipak se je vršilo na tisoče shodov in sej, na katerih se je opravljalo agitacija in društvena opravila. Število shodov na deželi je v letu 1926 bilo 500, na Dunaju samem pa čez 2000.

Stroški za agitacijo so znašali v letu

Šilingov	(Dinarjev)
1923	3.751.62 (30.012.96)
1924	3.527.54 (28.220.32)
1925	4.245.27 (33.962.16)
1926	8.334.52 (66.676.16)

Okrožja.

Ze na zadnjem kongresu je bila izražena želja, da bi se poleg pokrajinskih ali okrožnih odborov po možnosti ustanovljala tudi okrožna tajništva povsod tam, kjer jih še ni. Ta želja se spričo sedanjih razmer ne bo dala izlepa uresničiti, ker so prispevki, ki jih okrožja pobirajo za se, zelo različni in je centralnemu odboru z ozirom na tačasni položaj nemogoče prevzemati nadaljnjih tozadevnih bremen, čeprav je treba priznati, da so obstoječa okrožna tajništva in odbori, tudi tam, kjer ni tajništva, storili mnogo koristnega.

Za vzvrševanje okrožnih tajništva in v pomoč okrožnim odborom je Zveza izdala v

letu	Šilingov	(Dinarjev)
1923	21.921.26	(175.379.08)
1924	34.755.29	(278.042.32)
1925	42.127.29	(337.018.32)
1926	43.060.55	(344.484.40)

(Dalje prihodnjic.)

Plenarna seja živilskih delavcev Jugoslavije.

V nedeljo, dne 23. oktobra t. l. se je vršila v Zagrebu plenarna seja Saveza živilskih delavcev Jugoslavije v Zagrebu, kateri so prisostvovali ss. Hruškar, Štimali, Kramar, Cvrtila, Car, Peršun iz Zagreba, Babbin iz Sente, za Novisad Močari, za Slovenijo Tome, za kontrolo Sarapa, Zagreb, Pretnar Ljubljana.

Glavni namen te seje je bilo vprašanje zedinjenja živilskih delavcev

Jugoslavije in bodoča taktika Zveze. Živilski delavci na jugu, kateri pripadajo ZDSZJ, so se že lansko leto zedinili in priključili Savezu Živežarskih Radnika-ca v Zagrebu. To zedinjenje bazira na centralistični bazi, izvzeta je le Slovenija, ki se je priključila temu zedinjenju na tej plenarni seji za enkrat le federalistično.

S tem zedinjenjem je dana tudi možnost enotne taktike po celi državi. Nova Zveza živilskih delavcev Jugoslavije ima težko nalogo, izvršiti predvsem odpravo nočnega dela, uvedbo nedeljskega počitka, vprašanje vajencev itd. Dolžnost vsega delavstva živilske stroke je, da se bo strogo držalo in izvajalo navodila od strani te Zveze.

Naprej za doseg osemurnika, za odpravo nočnega izkoriščevanja, za nedeljski počitek. Naprej, v borbo za doseg vseh naših pravic. Naj živi razredni boj pekovskih pomočnikov. Pomnimo, v združenju in slogi je možnostboljšati naš bedni položaj!

Centralna uprava
Zveze živilskih delavcev Jugoslavije v Ljubljani.

Domači pregled.

Nova klerikalna nasilja

Po uredniškem zaključku te številke »Delavca« smo izvedeli, da je klerikalni režim pokazal svoje zobe na raznih naših protestnih shodih: ss. Mihevcu in Mikcu n. pr. komisar ni dovolil, da karkoli govorita proti klerikalnem vladni. Visoki klerikalni funkcionarji so zagrozili, da sploh ne bodo več dovolili delavskih protestnih shodov. In tako so že v nedeljo prepovedali shod na Jesenicah.

V prihodnji številki bomo obširno poročali o vseh klerikalnih nasiljih. Danes ugotavljamo to, da hoče klerikalni režim sploh zabraniti vsako delovanje delavskih strokovnih organizacij.

Klerikalci bodo dosegli ravno nasprotno. Kajti mi ničesar protizakonitega ne delamo in bomo imeli dovolj pravice in moči, da bomo organizirali najmočnejši odpor proti klerikalni reakciji.

Sodrug, bodite složni in oprezní! Odklanjajte vsako provokacijo! Dvignite se tedaj, ko vas bo pozvala Strokovna komisija!

Internacionala proti reakciji v Jugoslaviji.

Proti odpustu sodr. Stanka se niso vršili protestni shodi samo pri nas. Mogočno protestno zborovanje mas proti klerikalni balkanski reakciji se je vršilo tudi v Amsterdamu, sedežu naše internacionalne. Zivela internacionala!

Protest tudi v parlamentu.

Narodni poslanec s. Petejan bo vložil v parlamentu interpelacijo radi odpusta s. Stanka iz službe in radi klerikalnih nasiljev na nedeljskih shodih.

Mednarodni pregled.

Stavka nemških rudarjev končana s polnim uspehom za rudarje.

Ko smo zadnjič poročali o gigantskem boju nemških rudarjev za zvišanje njih plač, katerega se je udeležilo 73.000 rudarjev, smo na kratko omenili, da bo najbrže vzorna organizacija in pa silna solidarnost teh rudarjev močnejša kakor pa trdovratnost rudarskih podjetnikov. In nismo se varali.

Stavka, ki se je pričela v ponedeljek, dne 17. okt., je bila v soboto, dne 22. okt. že zaključena in je šlo delavstvo kompaktno že v ponedeljek, dne 24. oktobra, zopet na delo. Uspeh te enotenske stavke se izraža v tem, da je delavstvo doseglo 11,75% zvišanje svojih plač in da nikdo ne sme biti preganjan zaradi te stavke.

Značilno pri tem boju nemških rudarjev je to, da je prvič po prevratu prevzela vodstvo te borbe že preizkušena nemška rudarska organizacija. Do pred kratkim je namreč te revirje obvladala popolnoma komunistični element. Ravno v teh krajih je bilo največ strankarskih bojev, pri katerih je delavstvo doprineslo največje živiljske žrtve. Še v letu 1923 so tukaj komunisti vodili splošno rudarsko stavko, katere je pa popolnoma propadla vsled znane komunistične taktike, katere cilj ni zboljšanje materialnega in socialnega položaja delavstva, temveč samo zrevolucioniranje istega.

Naravno je, da je to delavstvo po teh težkih porazih popolnoma obupalo nad vsako razredno obrambo. To razpoloženje delavstva so podjetniki izrabili v to, da so kolikor mogoče znižavali že obstoječe plače, svojevoljno podaljševali delovni čas in šikanirali to delavstvo na vse mogoče načine. Njih uspeh je bil v tem, da so kljub raznim ponesrečenim manipulacijam dosegli ogromne dobičke, a delavstvo pa je zaostalo s svojimi plačami za 40 Din napram plačam poruških rudarjev. To stanje je z ozirom na vedno naraščajočo draginjo postalo popolnoma nevzdržno. Delavstvo je končno uvidelo, da brez prave razredne borbe ne bo doseglo nič. In res se je začela tekom leta silna propaganda med delavstvom samim za vstop v organizacijo. Ko je pa vodstvo rudarske organizacije videlo, da je solidarnost delavstva dovolj velika, je stavilo mezne zahteve v imenu istega. A te zahteve so bile od podjetnikov kakor tudi od zastopnikov vlade kratkomočno odbite. Šele ko so delavski zastopniki povedali gospodom pripravljenost rudarjev za boj, je delovni minister vprašal zastopstvo podjetnikov, če to ne bo imelo kvarnih posledic za vse nemško gospodarstvo. Ti so enodušno izjavili, da se tega ni treba bati, češ to delavstvo bo po večini stalo za njimi. To je vladno zastopstvo verjelo in odbilo vsako nadaljno pogajanje.

Stavka je izbruhnila. Že takoj prvi dan je 80 odstotkov delavstva ustavilo delo. A v teku treh dni se je to število izpolnilo na 96 odstotkov. Nič ni pomagalo, da so podjetniki s pomočjo oblasti privlekli brezposelne delavce in podjetniške pomožne čete (Nothilfe) od drugod in da so delavoljnim obljubili na siht 5 mark stavkokazne nagrade (Treuprämie). Ko so vladni krogi videli, da je ves trud njih in rudarskih podjetnikov, razbiti enotnost rudarjev, zastoj, je sklical delovni minister obe stranki na obvezno pogajanje. Stavil je svoje pogoje ter izjavil, da se morajo obe stranki (delavstvo in podjetniki) izraziti do dne 22. oktobra, ali te pogoje sprejmejo ali ne. Vodstvo rudarjev je iste vprašalo takoj in ti so se — 97 odstotkov — izrekli za sprejetje. Karakteristično pri tem je, da ko so se vršila zborovanja po revirjih, da se delavstvo odloči za sprejetje teh pogojev ali ne, so se komunistični hujskači na vse pretege trudili, da dosežejo nesprejetje in podaljšanje stavke ter so z vsemi sredstvi skušali oblatiti vodstvo rudarske organizacije. Ali rudarji so razumeli, zakaj gre in so povedali komunističnim hujskačem, da nočejo nikdar več leta 1923., ter so jih iz zborovanj enostavno pregnali. (Slučaj König, tajnik komunistične stranke.)

Na podlagi tega so se vršila 22. oktobra končno veljavna pogajanja med zastopniki delavstva in zastopniki vlade, pri katerih se je dosegel sporazum, da imajo ti poviški veljavo do 1. avgusta t. l. nazaj. Podjetniki teh pogojev s svoje strani niso sprejeli in se tudi pogajanj niso udeležili. Ali vlada je napravila to pogodbo tudi za nje obvezno in nič jim ne pomaga. Ko so pa videli, da se morajo udati, so takoj zaprosili vlado za 100% zvišanje premogovnih cen. Vlada jim je pa odgovorila, da bo odredila tozadevno komisijo, katere bo šele ugotovila, v koliko so upravičeni zahtevati zvišanje premogovnih cen. No, in tukaj ima zopet odločilno besedo organizacija in pa nemški konzument.

Nikdar več leta 1923, so rekli nemški rudarji. Kdaj boste pa vi, slovenski rudarji, rekli: Nikdar več leta 1923!?

Kongres živilskih delavcev v Nemčiji.

Od 19. do 25. septembra t. l. se je vršil v Leipzigu, v Delavskem domu, 23. redni kongres živilskih delavcev v Nemčiji. V imenu nemške zveze živilskih delavcev je internacionalna Unija živilskih delavcev povabila tudi Zvezo živilskih delavcev Jugoslavije na ta kongres. Mi bi se tega kongresa ne mogli udeležiti, da nam ni prišlo čisto na pomoč strokovna komisija. Da so inozemski kongresi za naš pokret silno važni — pred vsem v pekovski stroki — se vidi v tem, da je vprašanje nočnega dela, nedeljskega počitka, vprašanje bolniškega in starostnega zavarovanja, vajeništva, osemurnika, dopustov in drugih socialnih potreb urejeno v primeri z nami v naši državi tako kakor noč in dan.

Nemških delegatov na tem kongresu je bilo 375, poleg velikega števila nemških gostov. Zastopana je bila tudi nemška strokovna komisija (Allgemeiner deutscher Gewerkschaftsbund) po tajniku P. Grossmannu. Od inozemskih delegatov so bili navzoči še: Za internacionalo živilskih delavcev s. Jean Schifferstein, za češko živilsko zvezo s. Josef Bina, za švedsko zvezo živilskih delavcev s. Mollander in Lagergren, za norveško zvezo živilcev sodr. Niaggart in Borsum, za belgijsko zvezo živilcev Derix, za Švico s. Müller, za Avstrijo sodr. Habschied in Zipper, za Jugoslavijo si. I. Tome.

Kongres je otvoril predsednik zveze s. J. Diermeier z lepim pozdravom na dele-

ZIKA

Pred vojno je pri nas vsaka gospodinja kuhala rženo kavo, bodisi samo ali kot pritek. Danes jo lahko zopet uporabljamo, ker dobi v vsaki trgovini pravo »ZIKO«, ki nudi po izjavi zdravnikov najprimernejši zajutrek za otroke in odrasle.

gate in goste. V imenu internacionalnih gostov je pozdravil kongres tajnik internacionalne s. Jean Schifferstein. Najvažnejša točka dnevnega reda je bilo vprašanje spojitve vseh živilskih delavcev Nemčije v eno močno enotno zvezo. Uvodoma moram poudariti, da so obstojale v Nemčiji štiri zveze živilskih delavcev po strokah in sicer: Deutscher Nahrungs- und Genussmittel-Industrieverband, ki ima peke, slaščičarje in mlinarje (z nad 36.000 člani), zveza mesarjev s 30.000 člani, zveza sodarjev s 30.000 člani in zveza pivovarjev z okoli 50.000 članov. Najmočnejša zveza je torej pivovarska. Vse te zveze pa so bile priključene internacionalni v Curlihu. Neznosne razmere, ki gospodarijo danes po vseh državah, velevajo delavstvu: **Družiti se, da boš v stanu boriti se proti režimu**, sicer te podjarni kapitalizem in zaslužni popolnoma. Tega naravnega gesla so se prvi oprijeli in ga tudi prvi izvedli zopet nemški delavci. In ne samo vsled zunanje nevarnosti, tudi iz notranje potrebe, s praktične strani je nemško delavstvo zahtevalo, da se to vprašanje na tem kongresu reši. O tem kongresu bi se dalo napisati celo knjigo, vendar naj zadostujejo nekateri izvlečki.

Pred vsem je povdariti na red in disciplino, ki vlada med nemškimi delavci, to pa jim tudi omogoča stvarni, moralni in uspešni napredek na strokovnem, političnem, gospodarskem in kulturnem polju. Cuditi sem se moral tej disciplini na 8 dni trajajočem kongresu in stvarnemu razpravljanju 375 delegatov. Zanimivo je bilo poročilo nekega delegata, ki je med drugim povdaril sledeče: V delavnici se mora zaupnik že takoj prvi dan, ko nastopi novi delavec službo, zainteresirati za njega, za njegovo stanovanje, tako da ga ima vedno v evidenci in da ga lahko vedno obišče. Če se dela po tem načinu, se bo število članstva pomnožilo v kratkem za 100 odstotkov. Tesarji so na ta način v treh mesecih pojačali svojo organizacijo za 21.000 članov. (Za naše zaupnike lep poduk!)

Vajenci so v pekovski obrti do 35 odstotkov organizirani. Najtežjo borbo ima pekovska organizacija, pred vsem glede nočnega dela. Z delom se prične ob 5. in pol 6. uri zjutraj. Delovni čas po pekarnah traja 8 ur, po večjih pekarnah je 7 ur 40 minut. **Nadur nemški pekovski pomočniki ne poznajo, pač pa organizacijo, higijeno in zasluzek**, s katerim se da vsaj nekoliko človeško živeti. Nočno delo je absolutno zabranjeno. Vsak prestopek se strogo kaznuje. Po mestih, trgih in vaseh so stalne državne kontrole, ki nadzirajo pekovske obrate. Tako n. pr. so v Kölnu nastavljeni štirje stražniki le za te kontrole. Tudi vajenci ne smejo delati ponoči in več kakor 8 ur na dan. Uporabljati se jih ne sme za drugo, kakor le za v to stroko spadajoče delo. Tudi peči ne smejo kuriti, zato je poseben delavec — kurjač. (Pri nas pa je to precej drugače. Naš pomočnik, vajenec, gara noč in dan, mora stradati, ker je njegov zaslužek le »trinkgeld«, plačo pa prepušča mojemu, da jo zakeglja.)

Nedeljski počitek ne obstoja v Nemčiji samo na papirju — kakor je to pri nas — temveč se izvaja striktno; tako so n. pr. v Leipzigu in Berlinu ob nedeljah, poleg vseh drugih prodajal, zaprte celo trafike, in kdor si v soboto ne preskrbi tobaka, ga v nedeljo ne dobi, ker je tudi v gostlinah in kavarnah zabranjena prodaja tobačnih izdelkov.

Nemško delavstvo se v splošnem ne bori več za šurnik, ker ga že ima, pač pa je tem večja njih zahteva za 45urni tednik.

Da ne pozabimo: izmed nad 145.000 članov nemške živilske organizacije je nad 25.000 članic-zensk. V najkrajšem se priključijo tej zvezi tudi tobačni delavci. Živilska organizacija v Nemčiji obstoji že nad 42 let. Pri sedanji zvezi je nameščenih 200 tajnikov. Samo v Berlinu, kjer je organiziranih nad 13.000 živilskih delavcev, med njimi 7000 pivovarjev, je nameščenih 8 tajnikov.

Glede zaslužkov pekovskega delavstva v Nemčiji naj navedem par primerov tedenskih plač iz nekaterih mest (v prvi rubriki so minimalne, v drugi maksimalne in v tretji rubliki plače v konsumnih pekarnah) v markah:

Berlin	38.—	52.—	60.—
Hamburg	52.—	52.—	44.— do 55.—
Nürnberg	38.—	46.—	51.—
Hanover	38.—	50.—	50.— do 60.—
Bremen	37,60	51,70	55.— do 62.—
Leipzig	40.—	48,50	50.—
München	39.—	47.—	52,15
Stuttgart	36.—	38,60	52.— do 57,20

(1 nemška marka je 13,75 Din.) Iz teh zaslužkov si lahko predstavljamo, kako nemški delavec živi, ako porabi družina, obstoječa iz moza, žene in treh otrok, tedensko 35—45 mark za hrano, stanovanje in obleko. Niso to sijajne plače, ali kje smo še mi za njimi. Daleč, daleč smo zaostali. Bodočnost nam kaže — če ostanemo vedno neorganizirani — da po slavni Gosarjevi stanovanjski politiki ne bomo zaslužili niti za stanovanje.

Eno, kar tudi ne smemo pozabiti in proti čemur se tudi nemško delavstvo bori, je **dajatev hrane pri mojemu**. To je ena izmed glavnih zaprek napredovanju naših strokovnih organizacij.

Kongres je razpravljaval še o mnogih vprašanjih, ki so tudi za nas, razkropljene ovce, silno važna, vendar pa bodo postala aktualna šele tedaj, kadar se bodo te raz-

DELAVSKI ŽEPNI KOLEDAR 1928 JE IZŠEL!

kropljene ovce zbrale v eno enotno in močno, s skupno mislijo in delom, razredno strokovno organizacijo, katera bo imela pred seboj enotno smer in brez fraz — k skupnemu cilju. Zedinjenje, ta tako lepa in potrebna beseda, ki pa se pri nas, žal, tolikokrat izrablja, to lepo besedo je nemško delavstvo drugače razumelo (vsaj na strokovnem polju) in ni dopustilo, da bi se jo zlorabljalo, tako kakor je to navada pri nas. Štirikrat po 30.000 delavcev je to besedo razumelo, razumelo tako globoko, da je po svojih 375 delegatih prišlo v enem dnevu do resničnega zedinjenja. Notranja razburjenost se je pojavila v meni v trenutku, ko je dal predsednik tega kongresa na glasovanje predlog: Kdor je za zedinjenje vseh živih delavcev Nemčije v enotno zvezo živih delavcev Nemčije, naj dvigne svojo glasovnico. Kakor bi trenil, dvignile so se vse roke z glasovnicami kvišku in z radostjo je konstatiral predsednik, da je zedinjenje izglasovano z absolutno večino glasov. Z burnim aplavdiranjem in z vzkliki ter ob zvokih »Internacionale« si je dalo nemško delavstvo duška. Tudi jaz sem bil vznemirljiv nad tem naprednim korakom in delavstvom, ali — ob spominu na Jugoslavijo me je nehoti zabolelo, ker smo ravno mi oni, ki najbolj potrebujemo združitev in složnost, da pa za to krvavo potrebno zedinjenje potrebujemo, predno se snidemo, desetletja. In kadar se snidemo: namesto stvarne razprave preprič, mesto zedinjenja še ostrejši razkol; žal, ali vendar je resnica. — Jugoslovanski delavec, prebudi se! I. Tome.

Dopisi.

Ljubljana. — Iz tobačne tovarne.

Tukaj obstojajo tri organizacije in to so: Savez monopolskih radništv (ca) Jugoslavije, Zveza tobačnih delavcev in »zveza čakavcev«; poslednja je najmočnejša in najbolj revolucionarna, to je tista neorganizirana masa, katera revolucionira za hrbtom zavednega delavstva in kritizira organizacijo in sploh celi odbor. Na eni strani kritizirajo, na drugi strani, kljub temu da kritizirajo, čakajo, kdaj bo odbor izposloval kakšne uspehe. Pravijo: kar bodo organizacije izposlovale, bomo itak tudi mi deležni; saj je tako vseeno, ali plačam prispevek ali ne. To je sramota za delavce (recimo čakavce). To je vedno na dnevnem redu, da se sliši tisto hujskarijo: »Ti si neumen, če plačaš prispevke!« Pridejo pa tudi taki slučaji, ko začne takemu čakavcu voda v grlo teči pa v prvi vrsti pride do odbora in prosi in stoka: pojdite intervenirati za mene za to in za to in pravi: sedaj bom pa član vaše organizacije. Ko je stvar enkrat končana in vidi, da je zlezal iz vode, potem pa zopet krene na svojo nezavedno pot.

Toliko v vednost javnosti, da bodo delavci vedeli, da je tudi med nami velik del reaktivne reakcije kljub temu, da mora med nami delati in slabo živeti, a vseeno noče biti solidaren z delavcem; zato se mora organizacija postaviti na stališče, da kdor za organizacijo ne žrtvuje, za tistega naj tudi organizacija ne deluje. To je nespametno; vsi prejemo enake plače, organizacijo pa podpirajo samo nekateri. Vsi smo enaki in zahtevamo, da se zboljšajo naše razmere. Zato pa, kar vas je čakavcev, zbudite se in pristopite k nam, k Savezu monopolskih radništv (ca) Jugoslavije, ker združena moč nam bo dala kruha! To je naše geslo.

Iz kemične tovarne v Celju.

Delavstvo v tej tovarni se je končno vendarle zbudilo ter zahteva, da se mu povrne stare pravice nazaj. Tako sta se dne 30. oktobra vršila dva dobro obiskana shoda, na katerih se je sklenilo, da se pošlje na generalno ravnanje pritožbo. Zlasti tamošnje delavstvo polaga veliko pažnjo na starostno zavarovanje. Pričakovali so, da bo Delavska zbornica mogla rešiti to vprašanje vsaj za Slovenijo s takozvano pomožno blagajno. Pa je za enkrat propadlo vsled brezbriznosti in nezainteresiranosti zastopnikov meščanskih strokovnih organizacij. Vsled tega se za-

htevo od svojega delodajalca, da se obojestransko zviša 1% dajatev na 3% in s tem v zvezi razume se pokojnino.

Delavstvo je že večkrat prosilo za vročinsko doklado ali vedno brezuspešno. Ukinilo se je premijo, ki je znašala za posameznika približno 100 Din na mesec. Delavci so že od nekdanji imeli takozvani deputatni premog (400 kg mesečno). Ta premog dobivajo samo še starejši delavci, vsi mlajši, na novo sprejeti, pa ne. Zakaj ni za enake dolžnosti pri delu tudi enakih pravic?

Delavstvo se je mislilo obrniti ustmeno na generalnega ravnatelja ob priliki, ko je bil v Celju. Pa jim je bilo to od nekaterih gospodov zabranjeno. Razumemo to, da se uprava nerada peča z delavskimi težnjami in zahtevami, ali mi delavci ne moremo drugače. Hišni posestniki nam vsiljujejo povišane stanarine, ročni davek in vsi paraziti tega sveta stegujejo krepilje, kako in kje bi nas ociganili. Da pa nam bo mogoče braniti se teh pijavk, sklenimo svoje redke vrste in stopimo na stran onih borcev, ki so pripravljeni boriti se za boljšo existenco in za socializem. Delavci, bodimo na straži; nekaj nam mora gospoda odgovoriti na naše upravičene zahteve! Odnehati ne smemo! Naj nam dajo vsaj to nazaj, kar so nam zadnjih par let odvzeli. Glave pokoncu in pogum velja!

Skandalozne razmere v tekstilni tovarni Zelenka d. d. v Mariboru.

V tej tovarni dela 46 delavk in 10 delavcev. Delavci zaslužijo od 3 do 4 Din na uro, delavke pa od 50 do 100 Din na teden. Dela se od 7. zjutraj pa do 6. zvečer, t. j. 10 ur dnevno. Ako je praznik, tedaj se drugi dan dela 12 ur. Izkoriščanje teh mladoletnih delavk, ki so prišle iz dežele v mesto, je nepopisno. Delavke plačajo pri svojih sorodnikih in znancih za hrano in posteljo tedensko 100 Din, v soboto pa dobi: reci in piši — za 10- in 12-urno delo skozi ves teden 65 Din! Kako naj potem poravnava tedensko hrano in stanovanje?

Prejšnje čase so pri tem podjetju delavke malo boljše zaslužile. Ako je n. pr. napravila pet kosov platna, je za to dobila 219 Din; sedaj pa mora istega platna napraviti 7 kosov, pa dobi samo 200 Din.

Delavke so pri delu natrpane ena poleg druge. V strahu za svoj obstanek delajo in garajo, dokler jih ne spravi tuberkuloza ali policija odgonskim potom domov. Nobenega ni, ki bi se za te delavke malo pobrigal. Zapuščene so od vseh. Edino organizacija SDZJ se briga in bi rada odpravila te škandalozne razmere, pa še nima moči, ker se delavci in delavke premalo brigajo za svoj obstoj. Oblastva ter vse one, ki še niso izgubili vsakega čuta poštenja, kličemo v boj proti tem izkoriščevalcem.

Razmere pa niso tako vnebovpijoče samo pri tvrdki Zelenka, temveč take in slabše so tudi pri drugih tekstilnih tovarnah v Mariboru. Na druge se pa obrnemo prihodnjic. — Tekstilnim delavcem in delavkam pa povemo, da nič ne pomaga sklicevati se na Kristusovo trpljenje, da je tudi on trpel in da so tudi njemu delali krivico. Združiti se morate in združeni zahtevati povišanje teh mišernih plač. Ne pričakujte pravičnosti od državnih organov, ne od boga in ne od delodajalca! Sami si morate priboriti boljši košček kruha. — Vsi tekstilni delavci in delavke, v organizacijo! To pa bode tudi najboljše jamstvo, da se te kitajske razmere v tekstilni industriji v Mariboru popravijo. Eden za vse.

Moste. — Kemična tovarna.

V naši podružnici smo priredili dne 30. oktobra 1927 društveno veselico. Da se takoj opravičimo, da nismo posebni prijatelji takih zabav, na katerih je gospodar alkohol. Prireditelj je bila namenjena v to, da bi naši delavci imeli po tolikih žalostnih dneh tudi en dan zabave. Naši delavci nas v večini niso razumeli. To pa mislimo zato, ker se našemu

vabilu niso odzvali. Ugotavljamo pa, da so bile tudi častne izjeme in so nas pravilno razumeli ter pri tem delu podpirali, če ne z drugim pa s tem, da so prispevali po svojih močeh za povzdigo naše knjižnice. Ob tej priliki izrekamo vsem sodrugom in sodružicam najiskrenejšo zahvalo.

Poglejmo nekoliko na naše delo v organizaciji. Delavstvo se je začelo zanimati in pristopa k organizaciji. Pri nas je bilo od marca meseca pa do danes tako, da je le dvajset delavcev hotelo prej sejati kakor pa da bi čakali na žetev, ali drugih sto je pa čakalo samo na žetev. Ker so uvideli, da imajo prvi dvajseteri prav, so prišli sedaj tudi drugi za nami. Tako je prav! Kasno so sicer prišli, ali boljše enkrat kakor nikoli. Sedaj pa samo naprej in nikdar več nazaj; vaš trud ne bo zaman. Pomnite, da je vaša prva dolžnost, da plačate prispevek redno in točno; drugič, shodi in sestanki morajo biti polnoštevilno obiskani; tretjič, ves prosti čas porabite za izobrazbo s čitanjem knjig in delavskih časopisov; zadnje kot najvažnejše pa je, da posvečate največjo skrb treznosti, kajti pijančevanje ubije vse nežno in dobro v človeku. Človek postane oduren in idijotski, za vsako družabno življenje nepristopen. Ako bomo vse to storili, bo postala naša organizacija močna in zdrava in nepremagljiva kljub vsem napadom nasprotnikov. Takrat ne bomo čakali na žetev, temveč sejali in želi.

Končno sporočamo, da smo na nabiralni poli št. 69 nabrali za stavkajoče peke skupaj 75.50 Din.

Občutna vrzel.

Bili so časi, ko je velik del delavstva v Sloveniji podlegel praznim revolucionarnim frazami, s katerimi so operirali s tujim denarjem plačani desperati. Delo teh ljudi, kojih ostanek tvori danes samo še neznan omizje in ki životarjajo še danes na tuje stroške, ni bilo drugega kakor politično posilstvo. O sredstvih in metodah, ki so se jih posluževali, da opravijo svojo existenco, niso bili izbirčni. Gorje pa vsakemu, kdor se je drznil napisati ali povedati resnico in prikazati jih take, kakršne so. V pisavi in govoru so kategorično zahtevali strpljivost in molčečnost, sami pa so si prisvajali pravico nezakovanega obljajanja, oblatenja in denunciranja vsakogar, ki jim je bil na potu in ni hotel trobiti v rog teh skrahiranih eksistenc. Drugim so očitali denuncijantstvo, sami pa so denuncirali neprestano. Skratka, ravnali so se po načelu: »reci jim, da ne poreko tebi.«

Hvala bogu, da se med delavstvom pojavlja izteženje in da bodo »čisti značajneži« iz Gustinčičevega tabora svojo še čistejšo vlogo kmalu popolnoma doigrali. Kako kvarno je bilo rovarsko delo Hlebec in Zorogati, nam pričajo najbolj stavbinski delavci. Pred leti so ti gospodje strokovno organizacijo stavbinskih delavcev izrgali iz Strokovne komisije in jo preselili na Turjaški trg. Kratek čas so porabljali te delavce kot avantgardo komunističnega pokreta v Ljubljani. Kratek čas, kajti ni trajalo dolgo in osrednje društvo stavbinskih delavcev je šlo popolnoma iz lima. Delavci te stroke so se kmalu navetili donečih revolucionarnih fraz, ker so uvideli, da ostaja vse le pri slamatnem radikalizmu in da se tujih prilik ne da aplicirati na naše razmere.

Gospoda iz Turjaškega trga s svojo taktiko ni dosegla nič drugega kakor to, da je stavbinsko delavstvo zbegala in izpodbila pri njem vsako vero v delavski pokret kakor tudi vsako vero v samega sebe. Posledice tega seveda niso čutili Gustinčiči, Hlebeci in Zorogati, pač pa so jih občutili in jih čutili stavbinski delavci sami. Prvo leto po komunističnem debaklu je Zveza industrijev šla in brez sodelovanja stavbinskih delavcev enostavno kar sama določila sezonsko plačilno tarifo. In ker po komunistih zdiskutirano stavbinsko delavstvo ni reagiralo na samopašnost Zveze industrijev, ta Zveza industrijev za nadaljne seje niti ni smatrala več za potrebno določevati kake enotne tarife za Slovenijo, temveč je spriče anarhije med stavbinskimi delavci prepustila vsakemu stavbnemu podjetniku, da iz lastnega nagiba in po lastni uvidenosti določuje plače kakor se mu zdi prav. Da so stavbinski delavci pri tem odrezali zelo slabo, menda ni potreba dokazovati še posebej. Skratka, nastopilo je stanje, ki je pod vsako kritiko. Kako so stavbni podjetniki izrabljali to stanje, dokazujejo najbolj mizerne plače, ki so jih podjetniki v zadnjih sezonah plačevali. A tudi drugače postopajo absolutno samolastno. — Na plačilnih kuvertah posameznih stavbnih tvrdk se med drugim n. pr. nahaja tudi tekst, kakor: »Odpovedni rok je obojestransko sporazumno odpravljen.« Kakor laž! O obojestranskem sporazumu ni govora. Delavcev ni nihče vprašal, temveč je ta sporazum le enostranski diktat delodajalcev. — Nadalje se čita na teh kuvertah: »§ 1154 b. o. d. z. ne velja!« Stavbni podjetniki so torej postali že tako drzni, da si dovoljujejo na škodo delavcev zakonite do-

ločbe kar enostavno sistirati! Razume se, da noben živ krst izmed stavbnih delavcev v Sloveniji ni bil vprašan, tem manj pa, da bi soglašal in se prostovoljno odpovedal ugodnostim, ki mu jih ta zakon nudi. Naravnost originalno pa je na teh plačilnih kuvertah nastopilo besedilo: »Odeje se vzamejo le v dobrem stanju nazaj. Za uporabljene plače delavcev primerno odškodnino.«

Po tej famozni določbi bi moral delavec potemtakem v uporabo prejeto odejo lepo shraniti, da jo vrne neuporabljeno, ker drugače mora plačati odškodnino. In ker dobivajo delavci večinoma že uporabljene in torej ne morejo vračati novih ali neuporabljenih, je jasno, da si puste gospodje stavbni podjetniki odeje plačati od delavcev, ne da bi te odeje tudi postale last delavcev. Če ni tako ravnanje umazano, potem sploh ničesar ni več umazanega.

Sedaj se nahajamo zopet ob koncu stavbne sezone. Kako bodo zidarji, tesarji in težaki preživeli zimske mesece, ko si niso mogli ničesar prihraniti, to seveda ne briga ne Zveze industrijev ne stavbnih podjetnikov. Toliko je gotovo, da se bo moral marsikdo izmed stavbinskih delavcev obračati za pomoč na Borze dela. S tem pa doživljamo daljšo anomalijo, namreč to, da bodo morale delavske institucije nadomestiti to, kar so podjetniki delavcem v sezoni premalo plačali, da bi se preživeli čez zimske mesece. In tako prihajamo do paradoksa, da morajo delavci žrtvovati potom svojih prispevkov to, kar bi po človeški pameti morali plačati tisti, ki so jim v sezoni stavbinski delavci delali.

Namenil sem napisati to, da bo naše delavstvo vsaj malo pojma dobilo o tem, kam vodi skoz in skoz destruktivna taktika in politika duševnih in moralnih skrahirancev, ki so si prisvajali patent na revolucionarno propagando, ki pa ni bila drugega kakor grdo demagoško in zlobnoneumno preziranje dejanskih prilik. Stavbinski delavci so to, da so tem avanturistom šli na lim, drago plačali. — n.

Objave.

Izказ nabranih prispevkov za podporo stavkajočih pekov v Ljubljani. (Zbirka Strokovne komisije za Slovenijo.) I. izkaz 1848.20 Din. — Nadalje so nabrali in poslali: Zveza rudarjev Jugoslavije, podružnica Zabukovca, na nab. polo št. 84, 86 Din. — Zveza rudarjev Jugoslavije, podr. Hrastnik, na nab. polo št. 87, 102 Din. — Splošna delavska zveza Jugoslavije, podr. Mojstrana, na nab. polo št. 61, 60 Din. — Splošna delavska zveza Jugoslavije, podr. Rogaska Slatina, na nabiral. polo št. 64, 152 Din. — Splošna delavska zveza Jugoslavije, podr. Moste, na nab. polo št. 69, 75 Din. — Spl. delavska zveza Jug., podr. Ruše, 430 Din. — Zveza privatnih nameščencev Jugoslavije, podr. Maribor, 75 Din. — Zveza rudarjev Jug., podr. Velenje, na nabiral. polo št. 83, 48 Din. — Skupaj II. izkaz 1084 Din. — Skupaj I. in II. izkaz 2932.20 Din.

Vabilo na občni zbor.

Delavska telovadna in kulturna zveza »Svoboda v Ljubljani vabi na občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 11. decembra t. l. ob 9. uri dopoldne v prostorih zveze v Ljubljani, Delavski dom, Marksov trg (Turjaški trg) števil. 2-II s sledečim dnevnim redom: a) volitev komisije za pregledovanje mandatov. b) Sklepanje o poročilih zvezinega odbora nadzornikov. c) Volitev zvezinega ožjega in širšega odbora, nadzornikov in razsodišča. d) sklepanje o rednih in izrednih prispevkih podružnic in včlanjenih društev. e) Sklepanje o prijavljenih predlogih in pritožbah. f) Slučanosti. — Med prijavljenimi predlogi zvezinega odbora je posebne važnosti vprašanje reorganizacije s posebnim ozirom na razmerje podružnice ljubljanske in mariborske pokrajine ter delovni program za bodoče leto s posebnim ozirom na podporo Delavske zbornice v Ljubljani. Podružnice se opozarjajo, da morajo naznaniti pisмено svoje delegate ter urediti pravočasno račune s centralo. Vsaka podružnica in društvo ima pravico delegirati največ 5 delegatov, ki imajo toliko glasov, koliko zastopajo članov podružnice. Delegati se morajo izkazati s poverili. Podružnica mora izkazati, da je z obračuni v redu, ker sicer nimá pravice do glasovanja. Zvezin občni zbor je sklepčen le, če je na njem zastopana polovica članov. Če bi tega ne bilo, se vrši občni zbor eno uro pozneje, to je ob 10. uri ob vsakem številu prisotnih in upravičenih delegatov.

Priporočamo testenine

ki so najboljše.